

geçmişte ve günümüzde varolduğu, toplumsal adaletsizlik ve sömürünün varoluşlarını sürdürdükleri, saldırganlığın, vahşetin, uyuşturucu kullanımının ve her türlü ruhsal çöküntünün görünüşe bakılırsa gittikçe arttığı bir dünyada yaşıyoruz ve böyle bir dünyada sanat ve yazın, özellikle bu ikisi, her türlü ahlâki görevden kaçınmalı, amaçsız bir oyunla mı yetinmelidir? Ciddiye alınacak bir şey değil bu! Utanmadan alay etmek olur.

Savaş ya da bir salgın hastalık sırasında, hastaları iyileştirmeye, yaralıları kurtarmaya, ölüm döşeğinde olanları sakinleştirmeye çalışan bir doktorun davranışı ne kadar alaycı ve aşağılayıcı ise, söylemek istediğim de o kadar alaycı ve aşağılayıcıdır. İyi bir doktor hastalarına bir şey öğretmeye ya da onların hatalarını düzeltmeye çalışmaz, onları iyileştirmeye çalışır.

Herkesin kendi görüşlerini ve bakış açılarını diğerlerine kabul ettirmeye, diğerlerini inandırmaya ve çürütmeye çalıştığı ideolojik bir çağda yaşıyoruz. Her kafadan bir ses çıkıyor ve bu genel curcuna içinde çoğunlukla da, ateşli bir biçimde savunulan şeyler yitip gidiyor. Bunlar arasında sanat ve yazının öncelikle tedavi edici bir görevi olduğu gerçeği de yer alır. Çünkü gerçek sanat ve yazın, kafa, yürek ve duyuların bütünlüğünden oluşur ve onu alımlayan da bu bütünlüğü yeniden kurar, başka bir deyişle insanı iyileştirir. İyi bir konser bizi daha akıllı kılmaz, ama bütünlüğümüzü yeniden kurarak bizi iyileştirecek bir yaşantı sunar.

GÜZELLİK: KAFA, YÜREK VE DUYULARIN BÜTÜNLÜĞÜ

Bu noktada bir zamanlar tanıma onuruna eriştiğim bir Rus kuklacıyı anımsamaktan alamıyorum kendimi. Bu adam yıllarca bir Nazi toplama kampında kalmış. Patates hamurunun minicik artıklarından yavaş yavaş, parmak kadar bir dizi küçük kukla modeli yapmış, yakınlarda nöbetçi yoksa, bu kuklalarla çocuklara masallar anlatır, onları güldürürmüş. Kuklalarla, onlara yazgılarını, hatta ölümlerini bile canlandırırılmış. Daha sonra birçok yetişkin tutuklu da kendisine gelmeye başlamış, aynı sını onlara da oynarmış. Geceleri çoğunlukla idam mahkûmlarına yazgılarını sergilemiş. Bunu yapma biçimi, insana onur duygusunu yeniden kazandırırılmış. Ölecek olanlar ölüme başka türlü giderlermiş. daha sakin, hatta bazıları rahatlamış olarak.

Bunun, bu insanlara ne yararı olduğu sorulabilir hiç kuşkusuz. Ben olsam bu soruyu sormazdım. Benim için bu kuklacı çok yürekli bir insan ve gerçek bir sanatçı.

Amacı olmayan bir oyunu bize armağan edebilecek kafa, yürek ve duyular bütünlüğü, derinlikli özü gereği, güzellikten başka ne olabilir?

Özgür oyun ve güzellik bağıntısı üzerine Friedrich Schiller *İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar* adlı ünlü denemesini yazdı. Schiller'den ne önce ne de sonra bu konuyla ilgili daha zekice şeyler söylenmedi, bu sorunla ilgilenen daha çok kişi bu yapıt üzerinde ciddi olarak çalışmak zahmetine katlanırsa, günümüz sanatı ve yazını hiç kuşkusuz daha iyi bir yerde olacaktır. Düşüncelerinin doruğunda ve adeta onların toparlayıcı sonucu olarak Schiller, garip bir biçimde paradoks gibi görünen şu tümceyi yazar bu denemesinde: İnsan yalnızca güzellikle oynamalıdır, ama güzellikle yalnızca oynamalıdır.

Bu tümcenin anlamı nedir? Özgür oyunun değeri —Schiller için oyunun en yüksek biçimi demek olan sanat ve yazının değeri de— güzellikine bağlıdır. Çünkü güzellik —yalnızca güzellik!— insanı soylu kılıp onu iyileştirir, doğal zorunluluk-